

u.remissvar@regeringskansliet.se

Med kopia:

u.gv.remissvar@regeringskansliet

Beslut

Datum 2024-06-11

Dnr SI 2025:3337

Sida 1 (15)

Skolinspektionens yttrande över Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18)

Regeringskansliets diarienummer: U2025/00401

Sammanfattning

Skolinspektionen välkomnar betänkandet av Utredningen om likvärdiga betyg och meritvärden och ser positivt på flera av förslagen.

Skolinspektionen lämnar inledningsvis några inledande kommentarer som utgångspunkt för yttrandet.

Utgångspunkter för Skolinspektionens yttrande

- För att det föreslagna betygssystemet ska få avsedd effekt vill myndigheten lyfta vikten av att de kunskaper eleverna ska utveckla och uppnå beskrivs tydligt i styrdokumentet. Den föreslagna förskjutningen mot helhetsbedömningar i relation till ämnets syfte och centrala innehåll, anser myndigheten, ställer krav på kurs- och ämnesplanernas konkretion.
- Trots den nya modellen kvarstår sannolikt vissa incitament att sätta höga betyg i konkurrens om elever. Därtill finns flera andra centrala förutsättningar inom skolväsendet som är viktiga för att säkerställa en rättvis och likvärdig bedömning. Myndigheten vill därför lyfta att det är fortsatt viktigt med ett systematiskt arbete för en likvärdig bedömningspraktik på skolnivå samt uppföljning och stöd från huvudmannen liksom att säkra tillgången till legitimerade och behöriga lärare för undervisningen.
- Skolinspektionen konstaterar att förslagen inte innebär några avgörande förändringar för tillsynsmyndighetens möjligheter att fullgöra sitt uppdrag. Det är rimligt att samma krav kvarstår på att myndigheten ska kunna granska det nya systemet på motsvarande sätt som det nuvarande, förutsatt att kommande styrdokument är tillräckligt tydliga.

- Skolinspektionen konstaterar att flera aktuella betänkanden innehåller delvis överlappande eller sammanhängande förslag. Myndigheten utgår från att beredningen av förslagen sker samordnat för att underlätta framtida implementering och tillämpning.

Sammanfattande bedömning av de förslag myndigheten yttrar sig över

Skolinspektionen väljer att i första hand yttra sig över de förslag som har betydelse för myndighetens uppdrag. I vissa delar väljer myndigheten att bidra med relevanta erfarenheter från myndighetens granskning för en breddad kunskapsbas i den vidare beredningen av förslagen. Övriga förslag varken tillstyrker eller avstyrker myndigheten.

Kap 9 Numerisk betygsskala och nya betygskriterier

- Myndigheten tillstyrker förslaget om införandet av en numerisk betygsskala och nya betygskriterier samt övergången till en sammantagen betygssättningsprincip, där en bedömning görs av elevens kunskaper i förhållande till ämnets syfte och centrala innehåll. Myndigheten anser att detta sannolikt bidrar till mer likvärdiga betyg och likvärdig antagning till fortsatta studier, förutsatt att kursplanernas syfte och centrala innehåll är tydligt formulerade

Kap 10, 11 och 13 Meritvärdeskalibreringsmodell

Myndigheten tillstyrker förslaget om en meritvärdeskalibreringsmodell för grund- och gymnasieskolan samt inom komvux på gymnasial nivå. Myndigheten anser att modellen sannolikt leder till mer rättvisande och likvärdiga betyg samt en mer tillförlitlig antagning till högre studier. Skolinspektionen noterar samtidigt att modellen kan upplevas som svårtolkad och abstrakt. Detta kan möjligen påverka hur rättvis modellen upplevs. Vi vill även understryka behovet av att säkerställa tillräckliga förutsättningar för skolväsendet att genomföra de förändringar som förslagen medför. Modellberäknade meritvärden förutsätter utvecklad infrastruktur, organisation och teknikutveckling, vilket kan kräva insatser för såväl de som ska genomföra nationella slutprov som den myndighet som ska administrera dessa.

Kap 15 Förslag på ändrade behörighetsregler för antagning till högre studier

- Skolinspektionen tillstyrker förslagen som innebär att behörighetsreglerna för tillträde till gymnasieskolan ändras i enlighet med förslagen om en ändrad betygsskala och betygskriterier.

Kap 16 Reglering av betygssättning

- Myndigheten tillstyrker förslaget om införandet av obligatoriska bedömningssamråd för minskad inomskolevariation. Myndigheten anser att tydliga krav på rektorns ansvar att säkerställa förutsättningar för lärares samråd kring betyg tydliggör kraven och stärker möjligheten till granskning av skolornas arbete. Myndigheten tillstyrker, med utgångspunkt i våra erfarenheter från granskning, även förslaget om att ta bort bestämmelsen om att särskilt beakta resultaten på nationella prov vid betygssättning.

Kap 17 Nationella slutprov

- Myndigheten tillstyrker förslagen om att införa nationella slutprov som en gemensam måttstock och grund för kalibrering av elevernas meritvärde. Myndigheten anser att dessa prov därigenom kan fungera som ett ankare och motkraft i systemet, vilket tidigare saknats.

Skolinspektionens samlade bedömning

Skolinspektionen **tillstyrker följande förslag med synpunkter**

- 9.2 En betygsskala 1–10
- 9.3.1 Nya betygskriterier som är stödjande vid betygssättningen
- 9.3.7 Sammantagen bedömning över hela betygsskalan
- 10.1 Huvudförslag: meritvärdeskalibrering
 - Beräkning av ett individuellt betygsvärde och ett samlat betygsvärde för skolan/skolenheten
 - Ett samlat individuellt provresultat och ett samlat provresultat för skolenheten
 - Skolans individuella betygsvärde och provresultat jämförs och de individuella betygsvärdena kalibreras

- En elevs meritvärde beräknas
- 11.2 Meritvärdeskalibrering i gymnasieskolan
 - Beräkning av ett individuellt betygsvärde och ett samlat betygsvärde för programmet
 - Ett samlat individuellt provresultat och ett samlat provresultat för respektive program på skolenheten
 - Provgenomförande för respektive program i gymnasieskolan
 - Respektive programskolas genomsnittliga betygsvärde och provresultat jämförs och de individuella betygsvärdena kalibreras
 - Elevernas meritvärde beräknas
- 13.3 Meritvärdering i komvux på gymnasial nivå
- 15.2 Ändrade behörighetsregler för tillträde till gymnasieskolan
- 16.4.1 Bedömningssamråd för likvärdighet inom skolor och program
- 16.4.4 Att särskilt beakta nationella prov
- 17.1 Förslag om nationella prov och nationella slutprov
- 17.1.5 Central rättning ska införas för samtliga nationella slutprov

Skolinspektionens synpunkter på förslagen

Yttrandet följer den ordning som förslagen presenteras i betänkandet. Myndigheten kommenterar i yttrandet endast de förslag myndigheten har synpunkter på. Det innebär att myndigheten varken tillstyrker eller avstyrker övriga förslag. Skolinspektionen lämnar inledningsvis några övergripande kommentarer relaterat till förslagen som utgångspunkt för yttrandet.

Centrala förutsättningar för att ett nytt system ska få avsedd effekt

Skolinspektionen vill inledningsvis lyfta några övergripande förutsättningar som myndigheten bedömer är centrala för att utredningens förslag ska få avsedd effekt. En aspekt är hur tydligt de kunskaper som eleverna ska utveckla och uppnå beskrivs i styrdokumentet. Den föreslagna förskjutningen från bedömning av elevers kunskap i relation till betygskriterier till en helhetsbedömning i relation till ämnets syfte och

innehåll anser Skolinspektionen ställer fortsatt höga krav på tydlighet i kurs- och ämnesplaner.

Utredningen pekar på problem med bristande likvärdighet. Skolinspektionen delar utredningens bedömning och anser att en del av problemet kan kopplas till hur de nuvarande betygskriterierna är formulerade. Generella eller svårtolkade kriterier ökar, enligt Skolinspektionens erfarenhet, risken för varierande tolkningar, oavsett bedömningsmodell. Skolinspektionen vill därför framhålla vikten av att framtida styrdokument ger ett tillräckligt tydligt ramverk för bedömning – såväl för att stödja lärarnas professionella arbete, värna likvärdigheten i betygssättningen och för möjligheten att utöva tillsyn och granskning. Därutöver finns flera andra viktiga faktorer att beakta såsom tillgång till behöriga och legitimerade lärare, förutsättningar för professionen att planera, genomföra och utvärdera undervisningen samt kvalitet i det systematiska kvalitetsarbetet på såväl rektors- som huvudmannanivå.

Skolinspektionen har över tid konstaterat att bristande likvärdighet riskerar att urholka förtroendet för betygssystemet. Detta kan även ytterst påverka synen på myndighetsutövning i ett bredare perspektiv vilket myndigheten har lyft är bekymmersamt. Med utgångspunkt i vår erfarenhet från kvalitetsgranskning och tillsyn anser vi att utredningens förslag om att införa ett nytt system för betygssättning och beräkning av meritvärde för de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå på är positivt men att förslagen samtidigt måste ses i relation till konkretion i kurs- och ämnesplaner.

En ny beräkningsmodell kan sannolikt innebära en motkraft till uppdrivna betyg

Skolinspektionen har tidigare framfört att det finns få motkrafter i dagens betygssystem. Myndigheten har lyft att detta sannolikt bidragit till att driva upp betygen (betygsinflation och så kallade glädjebetyg). Därtill har Skolinspektionens granskning visat att bestämmelsen om att särskilt beakta resultatet på nationella prov inte har fått tillräckligt genomslag. Mot bakgrund av det urval- och antagningssystem som gäller i Sverige, där betygen har en central roll, tillstyrker myndigheten flera av de förslag som syftar till att främja mer likvärdiga förutsättningar för elever att ta sig vidare i utbildningssystemet.

Genom att elevers betygsresultat justeras enligt förslaget om en meritvärderingskalibreringsmodell samt att elevers resultat på nationella slutprov tillskrivs en given betydelse i meritvärdet kan sannolikt en motkraft till så kallade glädjebetyg uppstå. Det är därmed troligt att flera aspekter som enligt nuvarande antagningssystem leder till orättvisa förutsättningar vad gäller antagning till högre studier motverkas. På sikt kan möjligen en mer rättvis konkurrens i antagningsprocessen medverka till att betygen, i lägre utsträckning än idag, uppfattas som ett avgörande konkurrensverktyg där drivkrafter kan uppstå vad gäller att falskeligen påverka betygens riktning. Betygen kan därmed möjligen i högre utsträckning än idag ses som en del av en formativ återkoppling för lärande. Särskilt i kombination med den förskjutning som föreslås mot att betygen sätts i relation till syfte och centralt innehåll i stället för till betygskriterier. Sammantaget kan detta möjligtvis på sikt bidra till att minska trycket som i dag vilar på betygssystemet och möjliggöra en mer ändamålsenlig användning av betyg som stödjande skolans kunskapsuppdrag vilket Skolinspektionens anser är positivt.

Skolinspektionen vill dock lyfta att det fortsatt kan finnas risker, inte minst mot den framtida ökade konkurrensen om elever, att höga betyg på en skola ses som attraktivt och drivkrafter att sätta omotiverat höga betyg kan uppstå. Skolors behov av att upprätthålla en marknadsposition kan fortsatt påverka betygssättningen i en allt för generös riktning. Myndigheten anser dock att meritvärderingskalibreringsmodellen på ett tydligt sätt kommer att synliggöra en allt för generös betygssättning på en skola vilket sannolikt har en dämpande effekt. Skolinspektionen vill dock fortsatt understryka vikten av att skolor löpande och systematiskt arbetar med att utveckla bedömnings- och betygssättningsprocessen på skolan för att främja en mer likvärdig bedömning samt att rektorn ger lärare förutsättningar för detta och att huvudmannen följer upp arbetet.

Viktigt med central samordning i den vidare beredningen av förslagen

Skolinspektionen konstaterar att flera aktuella betänkanden innehåller delvis överlappande eller sammanhängande förslag, till exempel rörande behörighetsregler för yrkesprogram och utformningen av introduktionsprogram. Dessa behandlas i såväl betänkandet *Ett likvärdigt betygssystem* som *Fler vägar till arbetslivet*, och koppling finns även mellan betygsutredningen och läroplansutredningen.

Skolinspektionen utgår från att beredningen av förslagen sker samordnat för att underlätta framtida tillämpning. Även om betygsutredningen enbart pekar på viss påverkan på myndighetens tillsynsuppdrag kan den samlade mängden författningsförslag innebära ytterligare konsekvenser som medför att Skolinspektionen kan behöva återkomma ifall det innebär behov av ökade ekonomiska eller verksamhetsmässiga resurser.

Bibehållen möjlighet för tillsynsmyndigheten att granska skolors arbete med bedömning och betygssättningen

Myndigheten delar utredningens bedömning att förslagen i första hand kommer att påverka elever, lärare, rektorer och skolhuvudmän. Flera av förslagen kan även komma att leda till konsekvenser för Statens skolverk. De förslag som lagts fram innebär visserligen en omfattande omläggning av strukturerna, men de förändrar inte i grunden de förutsättningar som krävs för att tillsynsmyndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Skolinspektionen anser att förslagen varken underlättar eller försvårar myndighetens arbete i någon avgörande mening. Det är dock grundläggande även för granskning av det nya systemet att kraven i bestämmelserna blir konkret angivna.

Skolinspektionen vill dock framhålla att myndighetens möjligheter att granska om en skolas betygssättning är för generös eller strikt i relation till elevernas kunskaper i såväl nuvarande som föreslaget betygssystem är begränsade.

Kap 9 Förslag på numerisk betygsskala och nya betygskriterier

9.2 En betygsskala 1–10

9.3.1 Nya betygskriterier som är stödjande vid betygssättningen

9.3.7 Sammantagen bedömning över hela betygsskalan

Skolinspektionen **tillstyrker förslagen** om en numerisk skala, nya betygskriterier och en sammantagen bedömning över hela betygsskalan och lämnar vissa synpunkter med utgångspunkt i myndighetens erfarenhet från granskning.

Skolinspektionen delar utredningens bedömning om problem med bristande likvärdighet inom betygssystemet ur flera perspektiv. Myndigheten anser att problemen i viss utsträckning kan kopplas till hur betygskriterierna är formulerade. Generella eller svårtolkade kriterier ökar enligt myndighetens erfarenhet risken för varierande tolkningar, oavsett bedömningsmodell. Skolinspektionen anser att förslagen sannolikt kommer att leda till en mer tillförlitlig bedömning av elevers kunskaper förutsatt att de kunskaper som eleven ska uppnå tydligt anges i kursplanernas syfte och centrala innehåll.

Skolinspektionen har tidigare konstaterat att yttre påverkan tillsammans med svag inre kontroll riskerar att försämra betygens riktighet. Myndigheten har också konstaterat att betydande avvikelser mellan resultat på nationella prov och betyg på vissa skolor kvarstår under flera år och att myndighetens granskning visar att dessa skillnader inte kan förklaras eller motiveras av huvudman eller rektor.

Myndigheten har även konstaterat att yttre påverkansfaktorer, som till exempel förväntningar från vårdnadshavare eller konkurrensincitament, riskerar påverka betygssättningen i en allt för generös riktning. Vidare har myndigheten återkommande konstaterat att värdet av resultat på nationella prov reduceras, vilket direkt motverkar bestämmelsen om att resultatet på de nationella proven särskilt ska beaktas vid betygssättningen – en bestämmelse som syftar till att stärka likvärdigheten i systemet.

Sammantaget anser Skolinspektionen att det finns skäl som motiverar en mer genomgripande förändring av betygssystemet med de förändringar vad gäller ny betygsskala, nya betygskriterier samt en sammantagen bedömning över hela betygsskalan som föreslås. Myndigheten anser även att den förskjutning så som föreslås vad gäller att frångå bedömning av elevers uppfyllande av betygskriterier till bedömning av hur elevernas kunskaper förhåller sig till ämnet syfte och centrala innehåll ligger i linje med flera andra utredningsförslag som syftar till stärkt kunskapsfokus i skolan.

Avslutningsvis anser myndigheten att de konsekvensändringar som följer av förslagen i kapitel 9 är rimliga men att dessa kan behöva samordnas med andra utredningars förslag.

Kap 10 Förslag på betygsmodell för grundskolan

10.1 Huvudförslag: meritvärdeskalibrering

Beräkning av ett individuellt betygsvärde och ett samlat betygsvärde för skolan/skolenheten

Ett samlat individuellt provresultat och ett samlat provresultat för skolenheten

Skolans genomsnittliga betygsvärde och provresultat jämförs och de individuella betygsvärdena kalibreras

En elevs meritvärde beräknas

Skolinspektionen **tillstyrker** förslagen om att införa en ny modell för beräkning av det meritvärde som ska ligga till grund för antagning och urval till gymnasieskolan.

Skolinspektionen har tidigare i olika sammanhang framfört att det finns få motkrafter i dagens betygssystem vilket sannolikt bidragit till att driva upp betygen (betygsinflation och så kallade glädjebetyg). Därtill visar myndighetens granskning att bestämmelsen om att särskilt beakta resultatet på nationella prov inte fått tillräckligt genomslag. Felaktiga betyg i kombination med dess avgörande betydelse för elevers framtidsmöjligheter och den orättvisa som därmed uppstår är något myndigheten uppmärksammat i flera rapporter.

Skolinspektionen uppfattar att förslaget om att införa en meritvärdeskalibreringsmodell kan skapa förutsättningar vad gäller att i första hand komma till rätta med den del av problematiken som rör bristande likvärdighet och tillförlitlighet i antagning till vidare studier. Myndigheten ser samtidigt att det i den andra vågskålen ligger att meritvärdeskalibreringen förutsätter ett antal förändringar som bland annat kan innebära ökad prestationsstress eller otydlighet för eleverna. Det handlar till exempel om att resultaten på nationella slutprov kommer att väga tyngre i meritvärdet och fler prov (inom gymnasieskolan) kommer att behöva genomföras under en mer koncentrerad period i slutet av terminen. Det kommer även krävas en omfattande omläggning och beräkning av de nationella proven som kräver utveckling, stabil infrastruktur och kompetens. Vidare finns en risk att beräkningsmodellen upplevs svårtolkad och abstrakt vilket kan göra att den upplevs som orättvis.

Myndigheten anser att meritvärderingskalibreringsmodellen troligen kan innebära en dämpande effekt på de krafter som riskerar att driva upp betygsnivåerna. Myndigheten ser ändå att vissa risker mot en uppdriven betygssättning kan kvarstå, inte minst mot den framtida ökade konkurrensen om elever då höga ämnesbetyg på en skola kan ses som attraktivt. Skolors behov av att upprätthålla en marknadsposition genom höga betyg kan alltså i någon utsträckning fortsatt påverka betygssättningen i en allt för generös riktning.

Skolinspektionen vill i sammanhanget understryka vikten av att skolor fortsatt arbetar systematiskt med att utveckla bedömnings- och betygssättningsprocessen för att främja likvärdiga bedömningar, inte minst inom skolan och mellan ämnen och klasser. Myndigheten vill likaså lyfta vikten av att rektor ger lärare förutsättningar för detta och att huvudmannen följer upp arbetet. Inte minst blir tillämpningen av bedömningssamråd viktigt för att kalibrera betygen inom skolan. Det är vidare viktigt att skolor utvecklar rutiner för att avvikelser mellan lärarsatta betyg och elevers resultat på nationella prov blir en del i skolans kvalitets- och utvecklingsarbete.

Utredningen pekar på att det kommer att ligga i skolans intresse att minimera skillnader mellan lärarsatta betyg och resultat på nationella prov eftersom sådana avvikelser får direkt påverkan på elevernas meritvärden. Utredningen lyfter att det därmed skapas incitament för skolorna att kalibrera sin betygssättning utifrån resultat på de nationella proven. Skolinspektionen delar bedömningen att meritvärderingskalibreringsmodellen kan bidra till detta men vill understryka vikten av att lärare får förutsättningar att planera, genomföra och utvärdera undervisning där bedömning och betygssättning av elevernas kunskaper är en given del.

Kap 11 Förslag på betygsmodell för gymnasieskolan

11.2 Meritvärdeskalibrering i gymnasieskolan

Beräkning av ett individuellt betygsvärde och ett samlat betygsvärde för programmet

Ett samlat individuellt provresultat och ett samlat provresultat för respektive program på skolenheten

Provgenomförande för respektive program i gymnasieskolan

Respektive programskolas genomsnittliga betygsvärde och provresultat jämförs och de individuella betygsvärdena kalibreras

Elevens meritvärde beräknas

Skolinspektionen **tillstyrker** förslagen om en betygsmode­ll för gymnasieskolan och hänvisar i allt väsentligt till de argument myndigheten framför till förslagen i avsnitt 10.

Myndigheten anser vidare att de konsekvensändringar som följer av förslagen i kapitel 11 är rimliga men att dessa kan behöva samordnas med andra utredningars förslag.

Kap 13 Förslag på betygsmode­ll för kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå

13.3 Meritvärdering i komvux på gymnasial nivå

Skolinspektionen **tillstyrker** förslaget om meritvärdering i komvux på gymnasial nivå.

Skolinspektionen erfarenhet visar på betydande brister i betygssättning inom komvux vilket har direkt påverkan på möjligheterna och förutsättningar för vidare val. Skolinspektionens granskning av betygssättning inom komvux visar bland annat att ekonomiska incitament i vissa fall kan kopplas till betygsresultat då utbildning ges på entreprenad. I omkring en fjärdedel av de verksamheter som ingått i myndighetens granskning utgår som exempel högre ersättning när en elev får godkänt betyg, och i något fall även vid högre betyg. Intervjuer med rektorer och skolchefer tyder på att detta kan påverka betygssättningen, till exempel genom att F-betyg undviks eller att undervisningen fokuserar på E-nivå snarare än progression mot högre kunskapsnivåer. Även om Skolinspektionen inte kan säkerställa att kvaliteten har påverkats negativt av dessa incitament, är det bekymmersamt om ersättningsmodeller riskerar att leda till betygssättning som inte överensstämmer med elevernas faktiska kunskaper. Sådana risker behöver motverkas genom systematiskt kvalitetsarbete och en stärkt uppföljning från huvudmannens sida. Skolinspektionens granskning visar att det även inom kommunal vuxenutbildning i egen regi förekommer svagheter. Myndigheten har

konstaterat exempel på att elever inte får hela kursinnehållet men har ändå erhållit betyg i kursen. Mot denna bakgrund anser Skolinspektionen att en modell som bygger på nationella slutprovsresultat innebär en mer likvärdig grund för antagning till fortsatta studier.

Myndigheten vill dock understryka att en samlad översyn av regleringen av vuxenutbildningen fortsatt bör övervägas i syfte att främja likvärdighet och långsiktigt hållbar utbildning av hög kvalitet vilket myndigheten bland annat lyft i vår årsrapport.

Kap 15 Förslag på ändrade behörighetsregler för antagning till högre studier

15.2 Ändrade behörighetsregler för tillträde till gymnasieskolan

Skolinspektionen **tillstyrker** förslagen som innebär att behörighetsreglerna för tillträde till gymnasieskolan ändras i enlighet med förslagen om en ändrad betygsskala och betygskriterier.

Av utredningens förslag framgår dock att ändringarna för behörighet inför ansökan till gymnasieskolan ska tillämpas för utbildning som påbörjas höstterminen 2030. Enligt förslagen i utredningen om *Fler vägar till arbetslivet* föreslås dock att dess förslag tillämpas för första gången på utbildningar som påbörjas höstterminen 2028. Skolinspektionen vill lyfta att ett eventuellt införande av de nya yrkesprogrammen med tillhörande behörighetsregler och införande av ett nytt betygssystem bör ske samordnat. Skolinspektionen vill även framhålla att samtliga förslag som rör justeringar i vilka introduktionsprogram som ska finnas i gymnasieskolan bör införas samtidigt så att elever kan ges en samlad bild av hur gymnasieskolans struktur ser ut.

Kap 16 Förslag på reglering av betygssättning

16.4.1 Bedömningssamråd för likvärdighet inom skolor och program

Skolinspektionen **tillstyrker** förslaget om att införa bedömningssamråd i syfte att främja likvärdig betygssättning inom skolor och program men vill understryka vikten av att i den vidare beredningen av förslagen tydliggöra vilka lärare som ska omfattas av bestämmelsen.

Skolinspektionen har flera gånger konstaterat att lärarsamverkan är en kraftfull metod för att främja en mer likvärdig bedömning. Erfarenhet från

myndighetens fleråriga ombedömningsuppdrag visar till exempel att skolors bedömningsprocess har inverkan på resultatet. När två eller flera bedömningsmetoder kombinerades (sambedömning, extern bedömning, avidentifiering) hade detta en återhållande effekt på bedömningen av prov jämfört med prov som endast rättats av elevens lärare.¹

Samtidigt vill myndigheten understryka vikten av att i den vidare beredningen av förslagen tydliggöra vilka lärare som ska omfattas av bestämmelsen. Det behöver framgå om endast de lärare som undervisar i ämne/kurs vid aktuell tidpunkt, lärare som kan tänkas komma i fråga för undervisning i ämnet/kursen i framtiden eller om till exempel alla anställda lärare som har legitimation i ämnet vid aktuell tidpunkt ska medverka i bedömningssamråden. Likaså behöver bestämmelsen tydliggöra om bedömningssamråden omfattar även obehöriga lärare och vikarierade lärare so sätter betyg.

Myndigheten har i flera tidigare granskningar lyft vikten av att rektor skapar förutsättningar för lärare att samverka. Förslaget innebär att det införs tydligare krav på rektor i denna fråga vilket innebär ökade möjligheter för Skolinspektionen att ingripa.

16.4.4 Att särskilt beakta nationella prov

Skolinspektionen **tillstyrker** förslaget om att ta bort bestämmelsen om att särskilt beakta elevers resultat på det nationella provet och lämnar följande synpunkter.

Sammanfattningsvis visar myndighetens granskningar att de nationella proven inte ges den tyngd vid betygssättning som avsetts, vilket bland annat beror på bristande förankring av arbetssätt och varierande attityder hos lärare. Skolinspektionen konstaterar i granskning att många skolor saknar en gemensam syn på hur proven ska beaktas. Skolinspektionen har konstaterat fall där lärare anser att proven är för svåra eller för lätta och därmed fäster en lägre betydelse vid elevernas resultat på proven vid

^{1 1} Skolinspektionen (2021). *Ombedömning av nationella prov 2019* Dnr: 2019:503.

betygssättningen vilket direkt motverkar syftet med bestämmelsen om att särskilt beakta resultaten på de nationella proven vid betygssättning.

Kap 17 Förslag på ändringar i det nationella provsystemet

17.1 Förslag om nationella prov och nationella slutprov

Skolinspektionen **tillstyrker** förslagen om att införa nationella slutprov då myndigheten anser att dessa kan utgöra en gemensam måttstock och grund för kalibrering av elevernas meritvärde.

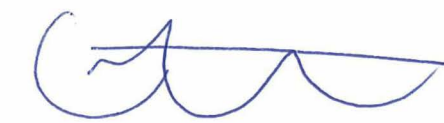
De nationella slutproven kan enligt utredningen utgöra det ankare och den motkraft i systemet som Skolinspektionen tidigare har saknats. Likaså kan en central hantering av de nationella proven säkerställa en mer tillförlitlig meritvärdesberäkning och därmed utgöra bättre urvalsgrund till högre studier. Skolinspektionen vill dock understryka att det vid konstruktion av prov är viktigt att utgå från ämnets syfte, det centrala innehållet och kunskapskraven i kurs- eller ämnesplanen. Provuppgifter behöver på ett tydligt och relevant sätt spegla de kunskaper och förmågor som eleverna förväntas utveckla. En genomtänkt koppling mellan undervisningens innehåll och provens utformning är därför central för en korrekt och transparent kunskapsbedömning. Skolinspektionen anser även att den infrastruktur, organisation och utveckling som behövs för att åstadkomma det prov- och beräkningssystem som föreslås kommer att kräva betydande ansträngningar.

Myndigheten vill uppmärksamma att vi som regel inte genomför frekvensinspektion. Urval till granskning utgår ofta från risk som baseras på en analys av statistik och inkommande uppgifter samt myndighetens erfarenhet. Det är därför viktigt förväntningarna på myndighetens möjligheter att motverka fusk genom inspektion tar hänsyn de situationsanpassade arbetssätten. Om det framöver kommer att ställas förväntningar på att myndigheten ska granska provgenomförandet i syfte att förebygga, motverka och följa upp förekomsten av fusk, i enlighet med förslag 17.4.5 samt 17.4.6, är det även nödvändigt att föreskrifter om genomförande av nationella prov tas fram samt att det i arbetet säkerställs att dessa möjliggör inspektion på ett rättssäkert, effektivt och ändamålsenligt sätt.

I ärendets slutliga handläggning har följande personer deltagit: Tf.
chefsjurist Jonas Hedström och stabschef Torun Rudin.

Marie Axelsson
Generaldirektör

Linda Zetterman
Föredragande, utredare